

Choplin som gick bort 2013, på den årliga en regnbågsmarschen 17:e maj. Choplin, eller Chop som hon kallades, utsattes för hot och hat och vände sig ofta till Labrys för medicinsk eller juridisk support.

Galina Sokolova och Sannar Kurmanov från Labrys under ett besök i Amsterdam, där holländska hbtq-aktivister visade solidaritet för aktivisternas arbete mot lagen om så kallad homopropaganda.

BILD: MAGNUS HJALMARSON NEIDEMAN/SVD/TT

Hbtq-kamp över gränser

I hotet mot deras liv har de alla hittat mod – och organiserat sig. ETC möter aktivister på Sverigebesök för att prata om situationen för sexuella minoriteter i det postsovetjetiska Centralasien.

Hemma hos Alina vet ingen om att hon är kvinna. I Veras hemland kan homosexuella män dömas till tre år fängelse. Iskanders vänner har inte råd att byta juridiskt kön. Och Nazik blev nyligen attackerad av 40 maskerade män. De har mer än Sovjet gemensamt. I de före detta kommunistiska centralasiatiska staterna är de alla en del av motståndet. Bara en

av dem vågar ställa upp med namn och bild, för de andra är livet som öppen hbtqia*-person för farligt.

Aktivisterna har sett det med egna ögon. Misshandeln i Kazakstan. Misstänkliggörandet i Kirgizistan. Förnekandet i Tadzjikistan. Och i Uzbekistan: fängslandet. Där kan homosexuella män dömas till tre års fängelse.

– Lagen används inte bara mot homosexuella, utan mot personer som anses obekväma i samhället. När polisen vill arresterar folk utan anledning, kan de göra det under lagen, säger Vera Saidova som tidigare har bott i Uzbekistan. Där har

hon varit en del av ett nätverk som rapporterar missförhållanden för hbtqia-personer till internationella människorättsorganisationer. År 2014 satt 500 personer fängslade under lagen, som bland annat innebär att människor som blir gripna kan bli avkladda och undersökta för att hitta ”spår” av olaglig sexuell aktivitet.

”Samhället erkänner inte att vi existerar”
Få blir gripna, men lagen används flitigt i skrämselsyfte. I hotet om arrestering förhindrar de människor från att leva öppet och försvårar på samma gång organiseringen för förändring.

När jag träffar Vera Saidova tillsammans med Iskander Ksanov, Alina Kolosova och Nazik Abylgazieva, som kommit till Malmö genom Centralasiengrupperna för att beskriva situationen för hbtqia-personer i sina hemländer, är det bara den sistnämnda som är öppen med vem hon är, både här och på hemmaplan. I Tadzjikistan vet ingen att Alina Kolosova är kvinna. Inga doktorer ger könsbekräftande vård för transpersoner och för Alina Kolosova har det också varit omöjligt att berätta för familjen om sin identitet. Hon är från en konservativ småstad.

Aktivisterna har sett det med egna ögon.
Misshandeln i Kazakstan. Misstänkliggörandet i Kirgizistan. Förnekandet i Tadzjikistan.
Och i Uzbekistan: fängslandet.

Astana, Kazakstans huvudstad.

– Vissa kan berätta för familjen, inte jag. Mina systrar hade blivit utfrysade och jag vill inte att de ska drabbas. För dem hade det varit den största skammen, säger hon.

Fortfarande kan hon passera som man, men hon vet inte hur framtiden kommer se ut, hur hon skulle bemöta familjen om hon lyckas få könsbekräftande vård.

Hon har sett hur transpersoner i hennes omgivning behandlas. Alina Kolosovas närmaste kollega är transman och gick nyligen förbi två poliser i en polisbil som ”slog vad om vad han var”. En annan transkvinna blev nästan misshandlad till

**Jag hoppas
att jag får
tillräckligt
med pengar
för att flytta
långt bort.**

döds, men vägrade att gå till polisen eftersom hon visste vad som väntade. Hot. Hat.

– Jag hoppas att jag får tillräckligt med pengar för att flytta långt bort. Då behöver jag inte komma ut för min familj, utan kan försvinna istället, säger Alina Kolosova.

Även bland hbtqia-aktivister i Tadzjikistan är solidariteten med transpersoner bristfällig. När Alina sökte upp en grupp aktivister blev hon istället rekommenderad att söka sig till Nazik Abylgazievas organisation Labrys – i Kirgizistan. Labrys hjälpte Alina Kolosova att starta upp ett nytt nätverk, som valde att

fokusera endast på transkampen.

– Det är svårt för oss att kämpa för att få tillgång till samhället, eftersom samhället inte erkänner att vi existerar. Så för oss handlar det mycket om det. Att skapa ett community och visa att vi finns, säger Alina Kolosova.

Vägrar vara tyst i sitt lidande

För Iskander Ksanov från Kazakstan handlar transkampen om att hitta allierade. Situationen har förvärrats i landet, efter att en lag röstades igenom som gjorde att transpersoner bara kan byta juridiskt kön om de har genomgått ►

Nazik Abylgazieva är den enda av aktivisterna som är öppen med sin identitet, för de andra är det för farligt. Här är hon på besök i Malmö.

► medicinsk könskorrigering. Något som, i de fall som det är önskvärt, är dyrt och svårt eftersom läkare själva får bestämma om de vill ge den typen av vård. Iskander Ksanov försöker med sitt nätverk hitta läkare, psykologer och människorättsorganisationer som stöttar och hjälper hbtqia-personer. Men han kräver också en förändring i homo- och transfobin som syns på gatorna. Nyligen blev några transkvinnor misshandlade av flera män som försökte tvinga dem att utföra sexuella handlingar. När de lyckades rymma la männen ut deras namn och personuppgifter på Youtube. I dag

tvingas kvinnorna att maskera sig när de går ut.

– Du blir aktivist när du hamnat tillräckligt lågt i samhället. Jag ser det inte som farligt att arbeta med det här, för jag ser det som nödvändigt, säger Iskander Ksanov och fortsätter:

– När folk är tysta i sitt lidande förändras ingenting.

I Rysslands järngrepp

Om Sovjetunionen tidigare band dem samman, så är Rysslands inflytande på länderna i dag på många sätt lika starkt. Kabel-tv:n hemma hos befolkningen fylls med ryska

kanaler. Arbetare åker till Ryssland för att hitta jobb. Bland politikerna finns det ofta två läger: de ryssvänliga och ryssfientliga. För tre år sedan röstade Ryssland igenom sin lag mot så kallad ”homopropaganda”. Att försöka medvetandegöra barn om icke-normativa förhållanden, som enligt staten går emot traditionella familjevärderingar, blev straffbart.

I grannländerna började politikerna snabbt diskutera en liknande lag och i Kirgizistan håller de nu på att rösta igenom en version av den ryska lagen som är ännu striktare. Något som kommer att

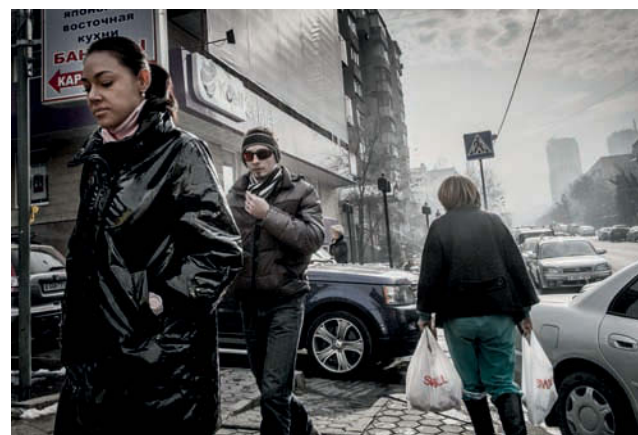
När folk är tysta i sitt lidande förändras ingenting.

Nazik Abylgazieva och hennes organisation Labrys, som fungerat som en paraplyorganisation för andra hbtqia-nätverk i Centralasien.

CENTRALASIENGRUPPNA

■ Centralasiengruppna är en Malmö-baserad organisation som bedriver långsiktigt solidaritetsarbete med civilsamhället i post-sovjetiska Centralasien. Organisationen har funnits sedan 2012 och drivs till stort del av ideellt engagemang. Sedan 2015 samordnar CAG en satsning som involverar ett dussintal centralasiatiska hbtqia-grupper, och vars målsättning är att stärka säkerhetsrutiner och skapa trygga ytor inom den regionala hbtqia-rörelsen. CAG stöttar även enskilda aktivistgrupper finansiellt och organiserar nödevakueringar för utsatta aktivister från Centralasien.

Situationen i Kazakistan har förvärrats efter att en lag röstades igenom som gjorde att transpersoner bara kan byta juridiskt kön om de har genomgått medicinsk könskorrigering.

BILD: MAGNUS HJALMARSON NEIDEMAN/SVD/TT

förvärra situationen för Nazik Abylgazieva och hennes organisation Labrys, som fungerat som en paraplyorganisation för andra hbtqia-nätverk i Centralasien.

– Alla har unika upplevelser, samtidigt som vi delar dem eftersom kontexten och det geografiska området är väldigt likt, säger Nazik Abylgazieva. Labrys startades för tolv år sedan, efter att två kvinnor som kysst varandra blev utslängda från ett café. Ända sedan starten har de varit öppna med sin verksamhet och kampen för hbtqia-personers rättigheter. Men deras liv har blivit allt mer hotade. Längs gatorna har

ultranationalistiska garden börjat synas. Officiellt kallar de sig ”ungdomar för nationalistiska idéer” och när Labrys i våras abonnerade en restaurang för att fira Pride blev de attackerade. 40 män hoppade över staketet, slog in fönstret och misshandlade en av kvinnorna. De filmade attacken och skrek: ”ingen kommer att komma levande härifrån. Ni ska dö, brännas!”

När polisen kom blev Nazik Abylgazieva och hennes vänner behandlade som förövare istället för offer. De förhöordes på polisstationen i över fem timmar, fick varken dricka vatten eller gå på toaletten.

Stora medier hånade händelsen genom att säga att Labrys hade samlats i ett ”här-sammanträde”. Kort därefter fick organisationen molotovcocktails inslängda genom rutor på sin lokal.

Förändringen över gränserna

Trots att hotet om våld finns i samtliga aktivisters länder, fortsätter de att kämpa. Genom att informera, kritisera lagarna och åka runt och föreläsa. När de inte kan skapa offentliga nätverk, som i Uzbekistan där det är förbjudet, hittar de istället allierade över nationsgränserna.

– Även utan projekten, utan nätverken, hade vi hittat varandra som privatpersoner, säger Nazik Abylgazieva.

Där staten står inför fler bakslag hoppas aktivisterna på en förändring hos folket.

– Uzbekistan ... Det är vackert, blomstrande. Varje dag förändras landet. Och folket. Men staten behöver fortfarande förändras, säger Vera Saidova.

Elina Pahnke

* Hbtqia är förkortningen för homosexuell, bisexuell, trans, queer, intersexuell och asexuell och är en förkortning för könsidentiteter och sexuella identiteter.